

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА
КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Піщана Вікторія Миколаївна
E-mail	torip1005@gmail.com
Навчальна дисципліна	Арт-методи у консультуванні
Офіційна назва освітньої програми	«Практична психологія», «Психологія бізнесу»
Рівень вищої освіти	перший бакалаврський
Галузь знань	05 «Соціальні і поведінкові науки»
Спеціальність	053 «Психологія»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок щодо організації та проведення психологічного консультування з використанням методів арт-терапії, їх метою, основними завданнями та діагностичними можливостями.
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

	ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Вступ до предмету.

Теоретико-методологічні основи застосування методів арт-терапії. Поняття арт-терапії в психологічній науці. Предмет та завдання арт-терапії. Використання образотворчого мистецтва з психодіагностичною, психокорекційною та психотерапевтичною метою. Процедури арт-терапії. Основні функції та галузі використання арт-терапії. Історія розвитку арт-технік. Історія розвитку арт-терапії. Етапи виникнення і формування арт-терапії. Розвиток теоретичної бази арт-терапії через синтез різних психотерапевтичних течій. Переваги арт-технік в порівнянні з вербальними формами психокорекційної роботи. Відсутність обмежень у використанні арт-технік. Мобілізація творчого потенціалу людини.

Тема 2. Психодинамічна психотерапія.

Аналітичні аспекти розуміння природи і механізмів образотворчого мистецтва. Основні положення теорії З. Фрейда. Механізми психологічного захисту та їх значення для діагностики клієнтів. Несвідоме і мистецьке фантазування. Метод вільних асоціацій. Психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. Метафора та архетипи в площині арт-терапії. Сучасні психоаналітичні концепції розвитку особистості. Теорія прив'язаності Боулбі. Психологічна природа і функції символу в арт-терапевтичній діяльності. Застосування мови символів.

Тема 3. Основні форми арт-терапевтичної роботи.

Індивідуальна та групова арт-терапія. Художні форми роботи і арт-терапевтичні вправи в психологічному забезпеченні професійної діяльності психолога-практика. Огляд дослідження застосування арт-терапії в психологічному забезпеченні професійної діяльності психолога-практика. Види арт-терапії: ізотерапія, лялькотерапія, казкотерапія, фототерапія, музикотерапія, бібліотерапія тощо. Обмеження в арт-терапії.

Тема 4. Діагностичні можливості арт-терапії.

Оцінка діагностичних параметрів у арттерапії. Арттерапія та проєктивний малюнок. Метод творчих інсталяцій. Віннікот «Метод каракулей» Проєктивні методи. Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. Класичні діагностичні засоби. Символізм кольору. Кольорова карта для арт-терапії. Інтерпретація ліній. Методичні підходи до арт-терапії дітей та підлітків. Особливості арт-терапевтичної роботи з дітьми. Застосування арт-терапії в освітньому процесі. Фототерапія.

Тема 5. Ізотерапія.

Психодіагностика засобами проєктивного малювання. Загальні принципи використання

психомалюнків. функції психомалюнків в арт-терапевтичній роботі. Принципи застосування малюнка у психодіагностиці. Проективні малюнкові методи. Способи інтерпретації психомалюнків в психодіагностиці. Класичні діагностичні засоби. Символізм кольору. Кольорова карта для арт-терапії. Інтерпретація ліній. Індивідуальні та групові форми використання психомалюнків у психокорекції. Специфіка використання психомалюнків в роботі з дітьми. Ігрові форми роботи.

Тема 6. Арт-терапевтичний інструментарій.

Графічні арт-техніки. Робота з папером. Прийоми роботи з фарбами, олівцями, фломастерами та допоміжними засобами для них (пензлі, ролики, губки тощо); використання графічних арт-технік у психодіагностичній та психокорекційній роботі. Робота з кольорами. Інтерпретація кольорів в арт-терапії. Спонтанне малювання. Малювання способом відбитків. Арт-техніки роботи з папером. Принципи роботи з папером. Робота з кольоровим папером. Створення колажів.

Тема 7. Арт-техніки роботи з піском, глиною та іншими пластичними матеріалами.

Історія виникнення піскової арт-терапії. Принципи пісочної терапії. Подання інструкції при роботі з піском. Обладнання для роботи з піском. Піднос: форма, колір, розміри. Матеріали: пісок, вода, предмети пісочниці. Типи предметів, які використовуються в пісковій арт-терапії. Проективна психодіагностика в пісочниці (індивідуальна та групова форми). Карти пісочної арт-терапії. Символіка відбитків на піску та форм з піску. Покази до застосування групової піскової арт-терапії. Основні психодіагностичні „мішені” в груповій роботі. Психокорекція в пісочниці (індивідуальна та групова форми). Прийоми обговорення. Основні способи гри з піском і водою. Психопрофілактика, розвиток і навчання в пісочниці. Робота з глиною, пластиліном. Принципи ліплення. Енергетичний аспект, аспекти екстеріоризації, самоутвердження, самовдосконалення. Етапи роботи з глиною для підвищення самооцінки. Стадії роботи з глиною. Знайомство з глиною. Підготовчі етапи у технології ліплення: вимішування глини, розкачування кулі, трансформація кулі в куб, виліплювання дірок в кубі. Навчання прийомам роботи з глиною. Прийоми роботи з глиною: занурення рук в глину, стискання, розтягування, витягування, розрив, проколювання, розкачування, прикріплення.

Тема 8. Використання арт-технік в практиці казкотерапії.

Принципи казкотерапії та способи використання у ній арт-технік. Казка як двері до колективного несвідомого, як спосіб контакту з дитячими ресурсами; як вказівка до дії; як засіб “обходу” опору. Архетип і символіка казки. Відомі казкові персонажі, архетипічне значення образів. Казка як архетипічна метафора: діагностичні можливості. Діагностичні критерії в казці. Індивідуальна казкотерапія. Варіанти створення казок, їх діагностичне значення, шляхи інтерпретації. Складання казки метафори на замовлення клієнта. Групова казкотерапія. Конструювання казкових сюжетів у групі. Корекція та діагностика за допомогою казок при роботі в групі.

Тема 9. Лялькотерапія як метод арт-терапії.

Загальна характеристика методу. Форми лялькотерапії. Процес лялько терапії (виготовлення ляльок, використання ляльок для емоційного від реагування). Основні прийоми роботи із лялькою.

Тема 10. Арт-техніки роботи з природними та синтетичними матеріалами.

Ознайомлення зі способами використання різних природних та синтетичних матеріалів у роботі з арт-техніками. Загальні принципи використання природних та синтетичних матеріалів. Види природних та синтетичних матеріалів. Створення виробів з природних матеріалів . Мозаїки з зерен, з ракушок. Робота з овочами. Робота з тканиною. Робота з гудзиками. Робота зі шнурівками. „Малювання за допомогою клубка”. Робота з сірниками. Організація спільної зображувальної роботи в парах, що дозволяє розвивати комунікативні навички, досліджувати і коректувати соціальні ролі і звичні форми поведінки.

Програмні результати навчання	ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники,
--------------------------------------	--

	<p>проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.</p> <p>ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.</p> <p>ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.</p>
Форми поточного та підсумкового контролю	<p>При проведенні поточного контролю використовуються наступні форми: усне опитування, перевірка самостійного рішення практичних завдань, письмовий тестовий експрес-контроль, виступи студентів при обговоренні теоретичних та практичних питань,</p> <p>Формою підсумкового контролю з дисципліни є залік, що приймається усно за питаннями.</p>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (залік).

Підсумкові бали = Загальна кількість балів перед підсумковим контролем + Кількість балів за підсумковий контроль

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 - 100	Відмінно (зараховано)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 – 89	Добре (зараховано)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75 – 79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.

65 – 74	Задовільно (зараховано)	D	« Задовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	« Достатньо » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21 – 59	Незадовільно (не зараховано)	FX	« Умовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінена числом балів, близьким до мінімального, при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
1 – 20		F	« Безумовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Арт-терапия – новые горизонты / под ред. А. Копытина. Москва: Когито-Центр, 2006. 336 с.
2. Колпакчи О.С. Арт-терапия: курс лекцій: навч. посібник Київ: Цент учбової літератури, 2018. 288 с.
3. Зинкевич-Евстигнеева Т. Путь к волшебству. Теория и практика арт-терапии. Санкт-Петербург: Златоуст, 2005. 165 с.
4. Добряков И., Никольская И., Эйдемиллер Э. Семейный диагноз и семейная психотерапия. Санкт-Петербург: Речь, 2006. 457 с.

Додаткова

1. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. / В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Л.Ф. Компанцева, Є.Д. Скулиш, О.Д. Бойко, В.В. Остроухов; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. – К.: Наук. вид. відділ НА СБ України, 2010. – 248 с.
2. Кроль, В.М. Психологія і педагогіка: Уч. посібник для техн. вузів / В. М. Кроль -

М.: Вища школа, 2001.

3. МакНіфф Ш. Творчість за рамками звичного: розширення можливостей психологічних досліджень за допомогою мистецтва//Зцілююче мистецтво: журнал арт-терапії. - 2002. - Том 5, № 2. - с. 8-25.

Інформаційні ресурси

<http://www.arttherapy.ru>

<http://volshebnyj-plastilin.ru>